Salvestussüsteemid

Ülevaade

- Ketta struktuur
- Kettapöörduste planeerimine
- Ketaste ettevalmistamine
- Saalimisala haldus
- RAID struktuurid
- Stabiilne salvestusruum

Ketta struktuur

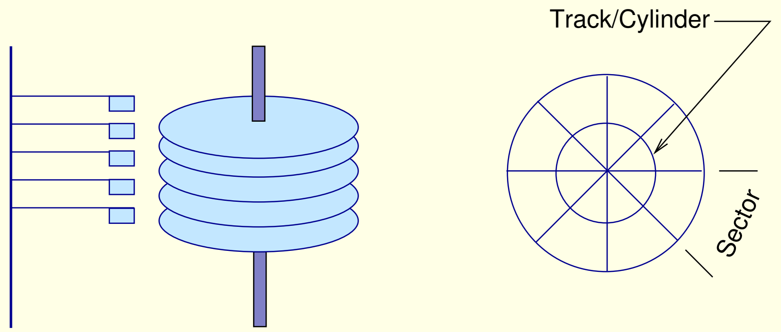

Ketta parameetrid

Parameter	IBM 360-KB floppy disk	WD 18300 hard disk
Number of cylinders	40	10601
Tracks per cylinder	2	12
Sectors per track	9	281 (avg)
Sectors per disk	720	35742000
Bytes per sector	512	512
Disk capacity	360 KB	18.3 GB
Seek time (adjacent cylinders)	6 msec	0.8 msec
Seek time (average case)	77 msec	6.9 msec
Rotation time	200 msec	8.33 msec
Motor stop/start time	250 msec	20 sec
Time to transfer 1 sector	22 msec	17 μsec

Kettapöörduste planeerimine

- Opsüsteem vastutab kettapöörduste efektiivsuse eest
  - Läbilaskekiirus suureks
  - Viivitus väikseks
- Pöördusajal kaks olulist tegurit:
  - Raja otsimine — aeg sõltub selest, kuipalju on pead vaja liigutada
  - Rajalt sektori otsimine (keskmiselt pool pööret)
- Läbilaske maksimaalne kiirus sõltub kettaseadmest
- Opsüsteem tahab positsioneerimise välja optimeerida, et läbilase oleks maksimumi lähedane

Kettapöörduste planeermise algoritmid

- FCFS — *First Come First Served* (69)

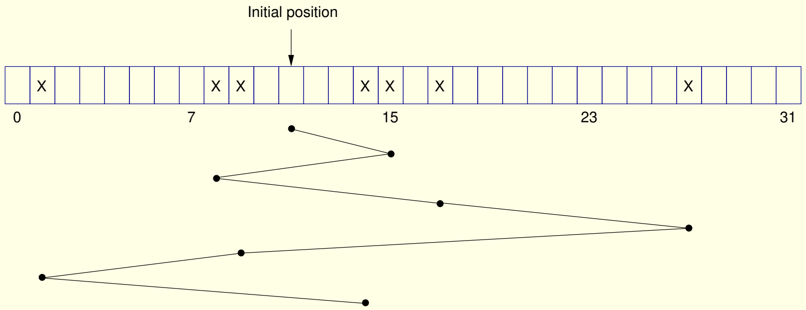

- Näide: päringute järjekord 15, 8, 17, 27, 9, 1, 14
- Kokku 69 raja vahetust

Kettapöörduste planeermise algoritmid

- SSTF — *Shortest Seek Time First* (48)

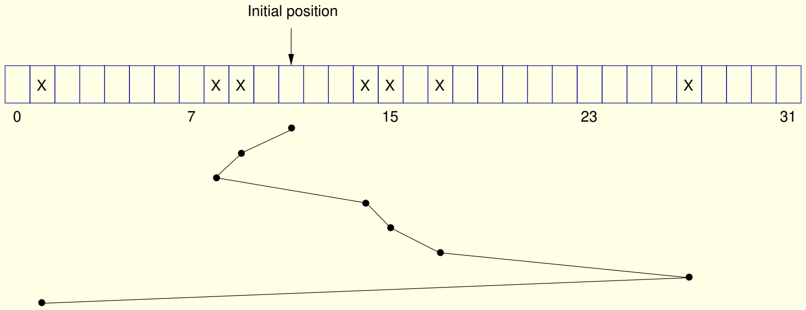

- Sarnane SJF protsesside planeerimisalgorimiga
- . . . kuid pole optimalne
- Võib põhjustada näljutamist

Kettapöörduste planeermise algoritmid

- SCAN (ka elevaatoralgoritm) — pea käib ketta ühest äärest teise ja teenindab teele jäävaid päringuid (50)
- LOOK — pea viiakse kummaski otsas ainult äärmise päringuni (42)

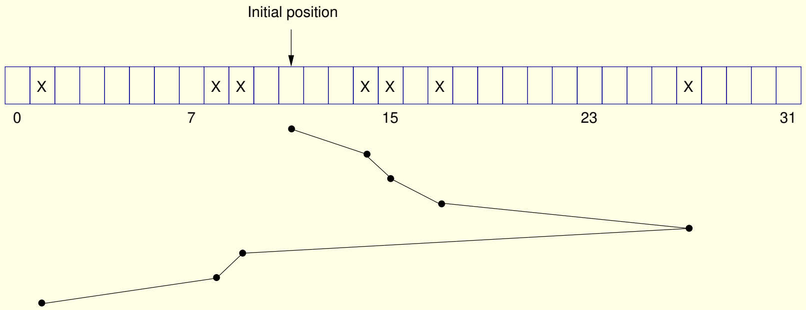

- Keskel asuvaid sektoreid teenindatakse kiiremini

Kettapöörduste planeermise algoritmid

- C-SCAN — nagu SCAN, aga tagasiteel päringuid ei teenindata (61)
- C-LOOK — pea viiakse otstes ainult äärmise päringuni (51)

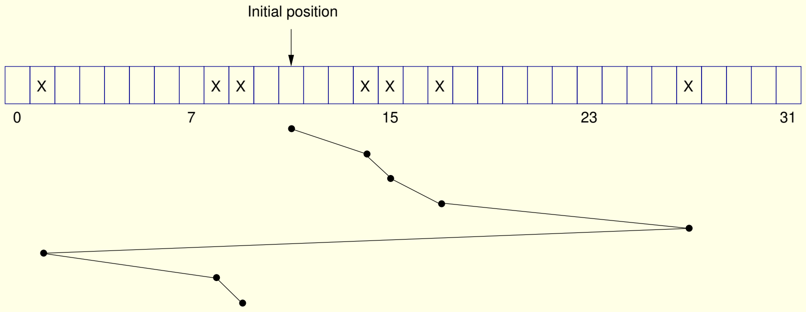

- Päringute teenendamise ooteajad on ühtlasemad

Ketaste ettevalmistamine

- Madala taseme (füüsiline) formaatimine (*low level formatting*)
  - Sektorimärkide radadele kandmine
- Partitsioneerimine
- Loogiline formaatimine ehk failisüsteemi tekitamine
- Bootloaderi installimine
- Vigaste kettaplokkide leidmine ja meelde jätmine

Madala taseme formaatimine

- Rada koosneb sektoritest, millede vahel on eraldajaks väiksed augud
- Sektori struktuur:

Preamble	Data	ECC

- Päis sisaldab:
  - Sektori algust näitavast bitimustrist
  - Silindri ja sektori numbrist
  - ...
- Andmepiirkonna suuruseks reeglina 512 baiti
- Veakontrollkood enamasti 16 baiti

Madala taseme formaatimine

- *Cylinder skew* — erinevate radade sektorid on üksteise suhtes nihkes

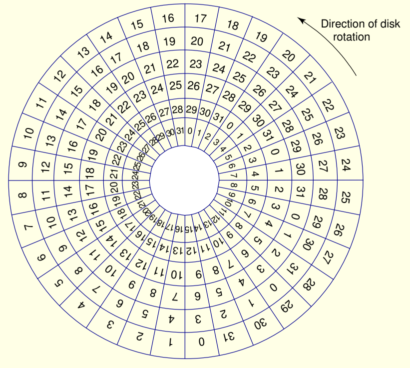

- Aitab vähendada roteerumisviivitust järjestikuste sektorite lugemisel, mis paiknevad erinevatel radadel

Madala taseme formaatimine

- *Interleaving* — sektorid paigutatakse üle ühe

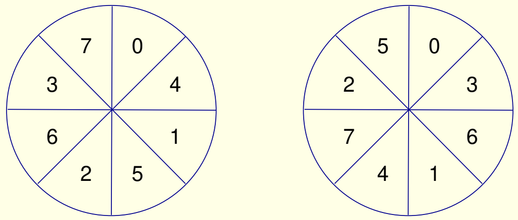

- Aitab vältida olukorda, et eelmise sektori andmete ülekandmise ajal liigub lugemispea üle järgmise sektori
- Aeglasema andme ülekandmise korral kasutusel ka üle kahe paigutus (*double interleaving*)
- Pole vaja kasutada, kui kontroller puhverdab kogu raja tervikuna

Veatöötlus

- Tavaliselt jäetakse igale rajale mõned sektorid vabaks
- Kui mõni sektor muutub vigaseks, siis ta asendatakse vaba sektoriga
- Alternatiiv — sektorid nihutatakse vigasest sektorist ühe võrra edasi

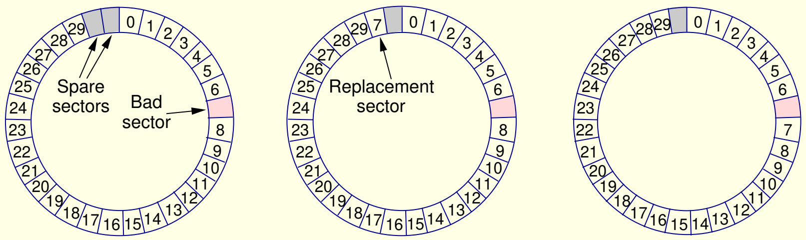

Saalimisala haldamine

- Saalimisala — protsesside või lehekülgede salvestusruum virtuaalmälule
- Võib paikneda kas eraldi kettal/partitsioonil või eelallokeeritud failis
- RAM-is peab saalimisala kohta olema kaart
- BSD UNIX — saalimisala reserveeritakse protsessi käivitamisel
  - Eraldi saalimistabelid protsessi teksti- ja andmesegmentide kohta
  - Erineva protsessi tekstisegmendid võivad saalimisala jagada
- Solaris, Linux — saalimisala reserveeritakse vastavalt vajadusele
  - Tekstisegmente ei saalita, vaid kasutatakse originaalfaili

RAID massiivid

- RAID — *Redundant Array of Inexpensive Disks*
- Paralleelsuse kaudu kiiruse suurendamine
- Töökindluse suurendamine liiasusega info salvestamisel
  - Peegeldamine (*mirroring, shadowing*)
  - Paarsusinfo laiali jagamine (*interleaved parity*)
- Parandusaeg peab mõistlik olema
- Kuumvaru (*hot spare*)
- Tarkvaraline vs riistvaraline RAID

RAID tasemed

- RAID 0 — Mitmest kettast ühe suure tegemine (*striping*)
- Virtuaalne ketas koosneb vöötidest; igas vöödis k sektorit
- Vöödid jagatud ühtlaselt n ketta vahel

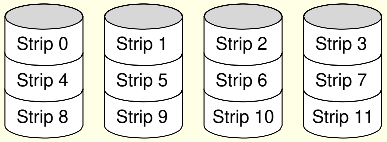

- Kõrvuti olevate vöötide lugemine võib toimuda paralleelselt
- Parandab jõudlust, kuid ei tõsta töökindlust
- Kui süsteem loeb kettalt sektorhaaval, siis pole efektiivsuses võitu

RAID tasemed

- RAID 1 — Peegeldamine (sama info kahe seadme peal)

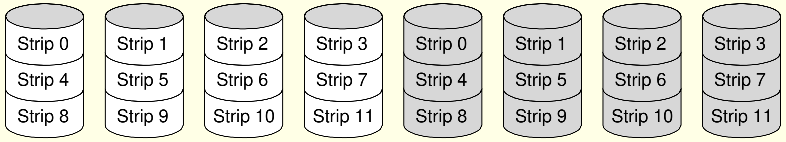

- Säilivad kõik RAID 0 eelised
- Vöödi lugemine sellelt kettalt, kust on parasjagu kiirem
- Kirjutamised peavad toimuma mõlemal kettal, kuid saab teha paralleelselt

RAID tasemed

- RAID 2 — Mälu stiilis veaparanduskoodid (ECC)

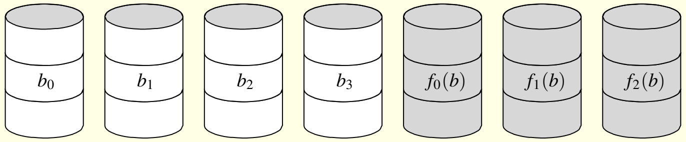

- Vöödid on väikesed (biti, baidi või sõna suurused)
- Lisaks salvestatakse Hammingu kood
- Ühe ketta veast suudab taastuda
- Vajab log lisakettaid
- Harva kasutusel

RAID tasemed

- RAID 3 — Bitihaaval paarsuskontroll

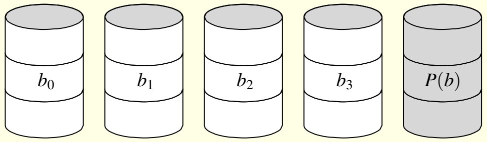

- Vöödid on väikesed (biti, baidi või sõna suurused)
- Liiasuse saavutamiseks leitakse tegelike andmete XOR
- Ühe ketta veast suudab taastuda
- Vajab üht lisaketast

RAID tasemed

- RAID 4 — Plokihaaval paarsuskontroll

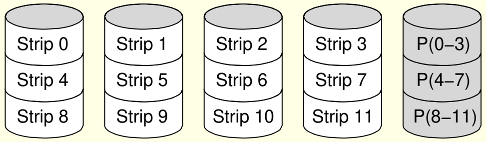

- Sarnane RAID 3ga, kuid vöödisuurus suurem
- Iga kirjutusoperatsioon nõuab paarsusinfo korrigeerimiseks kõikide ketaste lugemist
- Alternatiivselt arvutatakse uus paarsusinfo vanast andme- ja paarsusinfost (2 lisalugemist)
- Paarsusketas võib osutuda pudelikaelaks

RAID tasemed

- RAID 5 — Plokihaaval hajutatud paarsuskontroll

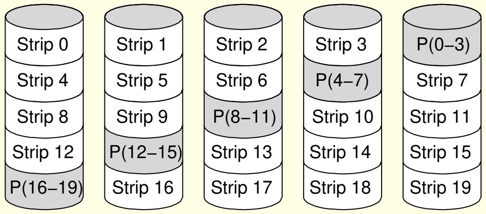

- Nagu RAID 4, aga paarsussektorid hajutatud ketaste vahel
- Väldib eraldi paarsuskettaga seotud pudelikaela

RAID tasemed

- RAID 6 — P+Q liiasus

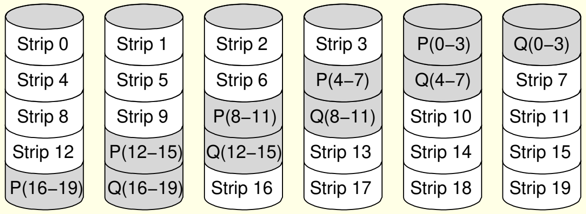

- Nagu RAID 5, aga liiasust arvutatakse kahe eraldi funktsiooni abil
- Vajab kaht lisaketast
- Suudab taastuda kahe ketta vea korral

Stabiilne salvestusruum

- Salvestusruum, mis ”mittekunagi” ei ole vigane
- Realiseeritud tarkvaraliselt kasutades kahte (või rohkemat) peegeldatud ketast
  - Stabiilne kirjutamine
  - Stabiilne lugemine
  - Vigadest taastumine